



Autorska prava za bibliotekare praktična primena

Stela Filipi Matutinović

Univerzitet u Beogradu

Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković"

stela@unilib.bg.ac.rs



Autorsko pravo

Nacionalni zakon o autorskom pravu štiti od bespravnog korišćenja pisana dela, baze podataka, softver, muzička dela, tonske zapise, koreografiju, likovna i arhitektonska dela.

Zakon štiti i ekspresiju ideja, procedure, metode, koncepte, otkrića, izbor, uređivanje činjenica u bazama podataka, ali ne i same činjenice.

Ideje nisu zaštićene, ali izražavanje ideja i umnožavanje autorskih dela jeste.



Autorsko pravo

Zaštita autorskog dela počinje momentom njegovog fiksiranja u bilo kom mediju – papirnom, elektronskom, magnetnom itd.

Autor ima pravo na to da se delo uvek pripisuje njemu i da se čuva integritet dela. Da bi delo bilo publikovano, autori prenose ugovorom svoja prava na izdavača.

To ih može dovesti u nepovoljnu poziciju, da ne mogu da koriste sopstvene rezultate u nastavi, kasnijim radovima, na vebajtu i sl.

Treba veoma pažljivo čitati ugovore sa izdavačima!

Autorska prava i plagijarizam

- Plagijarizam je korišćenje tuđih reči i rezultata bez navođenja originalnog izvora.
- Danas se to lako otkriva uz pomoć široko dostupnih softvera, kao i Google i Yahoo pretraživača.
- Za razliku od bespravnog umnožavanja nije krivično delo, ali podleže disciplinskoj i moralnoj odgovornosti, posebno u nauci i obrazovanju.

Autorska prava i biblioteke

Dok je većina informacija bila u štampanom obliku, biblioteke su bile ustanove koje su omogućavale svim građanima sveta da dođu do potrebnih informacija pozajmljujući knjige, časopise i drugu građu koju su imale u vlasništvu.

Autorska prava i biblioteke

Ukoliko njihove biblioteke nisu imale neki materijal, koristile su međubibliotečku pozajmicu, zasnovanu na principu univerzalne dostupnosti publikacija, koji je proklamovala IFLA.

Biblioteke sve do pojave kseroksa nisu umnožavale publikacije i stoga nije postojala mogućnost da krše autorska prava.

Kada se pojavila ta mogućnost, ona je korišćena u skladu sa nacionalnim zakonima.

Elektronske publikacije

Pojava elektronskih publikacija, kod kojih je kopija identična originalu, sve je promenila.

Biblioteke većinom nisu vlasnice elektronskih publikacija, one imaju samo pravo pristupa i korišćenja elektronskih materijala koje je regulisano posebnim tipom ugovora - licencnim ugovorima.

Elektronske publikacije

Tako na primer za publikacije dostupne preko KoBSON-a ne postoji ograničenje koliko puta će neki članak biti skinut sa sajta izdavača, već samo ograničenje da se ne može preuzeti ceo broj od korica do korica odjednom.

Za elektronske knjige većinom ne postoji mogućnost preuzimanja cele knjige, nego samo preuzimanje ili štampanje pojedinih poglavlja.

Vrste licenci

O odredbama velikog broja licenci ne može se pregovarati – one su unapred zadate i korisnik, bio to pojedinac ili biblioteka, ih prihvata klikom na dugme “**I agree**” prilikom pristupa elektronskom dokumentu – filmu, muzici, softveru itd.

Tim klikom je korisnik preuzeo obavezu da poštuje autorska prava vlasnika.

Vrste licenci

O odredbama licenci za korišćenje elektronskih časopisa, knjiga ili baza podataka može se pregovarati sa nosiocem autorskog prava – najčešće izdavačem – i to danas obično u ime pojedinih biblioteka rade konzorcijumi.

U Srbiji to uglavnom radi KoBSON, a licence po ovlašćenju članica potpisuje direktor NBS, ili ovlašćena lica pojedinih ustanova.

Sadržaj licenci

- Svaka licenca sadrži ugovorne strane, definicije, prirodu sporazuma, sadržaj materijala pokrivenih licencom, dozvoljeno korišćenje, restrikcije i zabrane, obaveze, upozorenja, odgovornost i obezbeđenje od gubitka, obnavljanje, zaključivanje, važeću zakonsku regulativu, cenu i način plaćanja.
- Licence treba pažljivo proučiti i čuvati trajno svu dokumentaciju.

Sadržaj licenci

Postoje pojedinačne i kolektivne licence za korišćenje autorskih dela.

Kolektivne licence koriste biblioteke, državne televizije i slične organizacije i njima se reguliše mogućnost da više korisnika istovremeno i bez posebne dozvole pristupa, kopira, gleda javno izvođenje i sl. jer je to pravo direktnom primenom zakona o zaštiti autorskih prava u mnogim zemljama veoma ograničeno ili isključeno.

Nekomercijalne licence

Za biblioteke je posebno značajan materijal koji je preko interneta dostupan u režimu otvorenog pristupa, ali za koji se zna ko je autor, odnosno ko preuzima odgovornost za sadržaj.

Ovakav materijal je često zaštićen nekomercijalnim licencama, kao što su na primer **GNU** ili **Creative Commons** licence.

Postoji i mnogo materijala na svetskoj mreži koji nije zaštićen nikakvim licencama i za njegov sadržaj niko ne preuzima odgovornost.

Autorska prava za knjige

- Nosioci su izdavači (oko 80%) ili autori
- Nasledna su i važe do 70 godina od smrti autora ili koautora
- Za mnoga dela iz 20. veka ne zna se ko je nosilac autorskog prava (izdavači ne postoje, autorovi naslednici nisu poznati ...)
Stoga se često kaže da je 20. vek “crna rupa”.

Autorska prava za knjige

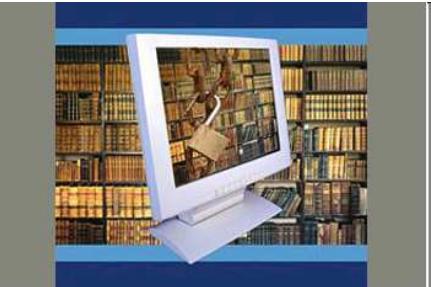
Google je započeo sa skeniranjem svih knjiga iz fondova velikih biblioteka, ali su ga udruženi izdavači SAD tužili sudu, pa su se sporazumeli, pa sud 24. marta ove godine nije potvrdio taj sporazum i to traje...

“Zakon o autorskim pravima star 300 godina pobedio je tehnološku mogućnost stvaranja svetske biblioteke dostupne svima”. (New York Times).

Ugovori autora i časopisa

Većina časopisa, posebno komercijalnih, traži da autor prenese isključivo pravo na svoj rad na izdavača časopisa.

Ukoliko ugovor ne predviđa neke izuzetke, to znači da autor ako želi da pošalje kolegama ili studentima tekst, mora da traži odobrenje od izdavača, i da plati naknadu nosiocu autorskih prava – izdavaču!



Komercijalni časopisi

Većinu najuticajnijih časopisa objavljuje nekoliko komercijalnih izdavača (Elsevier, Springer, Wiley-Blackwell, Taylor and Francis ...), i na njima enormno zarađuju, dižući cene svake godine za nekoliko %.

Pošto praktično drže monopol na “kvalitetnu” nauku, umesto servisa za širenje rezultata istraživanja, postali su kočnica jer su zbog cene nedostupni mnogima.

Ugovor Springera sa autorima

Copyright Transfer Statement

The copyright to this article is transferred to Springer (respective to owner if other than Springer and for U.S. government employees: to the extent transferable) effective if and when the article is accepted for publication. **The author warrants that his/her contribution is original and that he/she has full power to make this grant.** The author signs for and accepts responsibility for releasing this material on behalf of any and all co-authors. **The copyright transfer covers the exclusive right to reproduce and distribute the article, including reprints, translations, photographic reproductions, microform, electronic form (offline, online) or any other reproductions of similar nature.**

An author may self-archive an author-created version of his/her article on his/her own website and his/her institution's repository, including his/her final version; however he/she may not use the publisher's PDF version which is posted on www.springerlink.com.

Furthermore, the author may only post his/her version provided acknowledgement is given to the original source of publication and a link is inserted to the published article on Springer's website. The link must be accompanied by the following text: "The original publication is available at www.springerlink.com".

Please use the appropriate DOI for the article (go to the Linking Options in the article, then to OpenURL and use the link with the DOI). Articles disseminated via www.springerlink.com are indexed, abstracted, and referenced by many abstracting and information services, bibliographic networks, subscription agencies, library networks, and consortia.

After submission of this agreement signed by the corresponding author, changes of authorship or in the order of the authors listed will not be accepted by Springer.

Journal _____

Title of article _____

Author(s) _____

Author's signature _____

Date _____



Otvoreni pristup

Apsurdna situacija, u kojoj na rezultatima rada naučnika koji su istraživanja vršili koristeći društvene fondove zarađuju komercijalni izdavači, dovela je do stvaranja Pokreta za otvoreni pristup **Open access (OA)**.

Otvoreni pristup podrazumeva da svaki korisnik koji ima pristup internetu bilo gde u svetu ima pravo da čita, preuzima, čuva, štampa i koristi digitalni sadržaj radova objavljenih u otvorenom pristupu, sa jedinom obavezom da ih korektno citira.



Otvoreni pristup

Otvoreni pristup naučnoj literaturi ostvaruje se u dva glavna, međusobno komplementarna oblika:

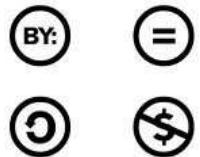
- **samoarhiviranjem i izgradnjom mreže institucionalnih ili disciplinarnih repozitorija**, kojima se povećava dostupnost i vidljivost naučne produkcije određene institucije, ili određene naučne discipline, pri čemu je rad moguće uneti pre recenziranja (**preprint**), ili već recenziran i negde objavljen (**postprint**); (**GREEN**)
- **objavljivanjem radova u časopisima koji su u otvorenom pristupu, u potpunosti ili delimično - tzv. hibridni časopisi (**GOLD**).**



Otvoreni pristup

U svakom slučaju, pravo pristupa ne zadire u zakon o autorskom pravu, jer:

vlasnik autorskog prava kratkom izjavom - licencom (npr. CC licencom) daje pristanak na otvoreni pristup svom radu, s tim da mu ostaje pravo na nadzor nad celovitošću rada i pravo na ispravno navođenje autorstva.



Otvoreni pristup



Licenciranje se vrši tako što se u rad unose označke izabrane licence i link na njen pun tekst.

Svakom je autoru u interesu da njegov rad bude dostupan što većem broju čitalaca, kako bi rezultati njegovih istraživanja imali što veći odjek, što može uticati i na napredovanje njegove karijere.

<http://www.creativecommons.org.rs/licence>

Creative Commons

 creative
commons

Autorstvo 3.0 Srbija



Korporacija Creative Commons nije advokatska kancelarija i ne pruža pravne usluge. Distribucijom ove licence ne uspostavlja se pravni odnos s Creative Commons. Creative Commons daje ovu informaciju «ovakvu kakva je». Creative Commons ne daje nikakva jemstva za datu informaciju i ne odgovara za štetu u vezi s njom.

Ugovor o licenci (Licenca)

DELO (KOJE JE U DALJEM TEKSTU DEFINISANO) SE DAJE NA RASPOLAGANJE POD USLOVIMA OVE CREATIVE COMMONS JAVNE LICENCE («CCJL» ili «LICENCA»). DELO JE ZAKONSKI ZAŠTIĆENO AUTORSKIM I SRODNIM PRAVIMA I/ILI DRUGIM MERODAVNIM PRAVOM. SVAKO KORIŠĆENJE DELA PROTIVNO OVOJ LICENCI ILI ZAKONU JE ZABRANJENO.

KORIŠĆENJEM DELA NA NAČIN KOJI ODGOVARA NEKOM OD PRAVA KOJA SE USTUPAJU OVOM LICENCOM, STICALAC LICENCE DOBROVOLJNO PRIHVATA OBAVEZE IZ OVE LICENCE, A DVALAC LICENCE, U SKLADU S OVIM UGOVOROM (LICENCOM), USTUPA STICAOCU LICENCE PRAVA IZ OVE LICENCE NA OSNOVU TAKVOG PRIHVATANJA LICENCNIH OBAVEZA.

1. Definicije

a. „**Prerada**“ je Delo u kome su prepoznatljivi karakteristični elementi prerađenog (izvornog) Dela (muzičke obrade, aranžmani, adaptacije i druge prerade). Radi otklanjanja zablude, Delo koje čini Zbirku ne smatra se Preradom, ali ako je reč o muzičkom delu ili fonogramu, istovremena sinhronizacija zvuka i slike smatraće se Preradom po ovoj Licenci.

b. „**Zbirka**“ je zbirka Dela, nabrojanih u odredbi 1(f), podataka, dokumenata ili drugih nezavisnih elemenata koja, s obzirom na izbor i raspored sastavnih delova, predstavlja originalnu duhovnu tvorevinu, kao što je: antologija, enciklopedija, zbirka dokumenata ili zbirka čijim se sastavnim delovima pristupa posebno elektronskim ili drugim proizvodima (baza podataka). Delo koje čini Zbirku ne smatra se Preradom (koje je u daljem tekstu definisano) po ovoj



Tipovi CC licenci

Autorstvo 3.0 Srbija (CC BY 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način odredjen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom.

Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada.

Slična je softverskim licencama, odnosno licencama otvorenog koda.

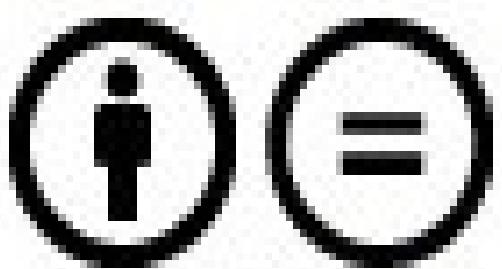


Tipovi licence

Autorstvo-Deliti pod istim uslovima 3.0 Srbija (CC BY-SA 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način odredjen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencom.

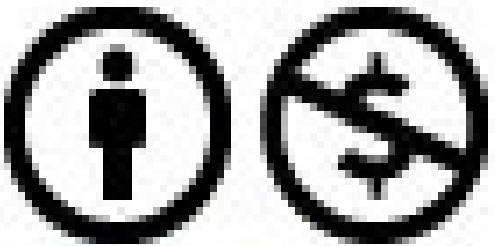
Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada. Slična je softverskim licencama, odnosno licencama otvorenog koda.



Tipovi licenci

Autorstvo-Bez prerada 3.0 Srbija (CC BY-ND 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način određen od strane autora ili davaoca licence. Ova licenca dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.



Tipovi licenci

Autorstvo-Nekomercijalno 3.0 Srbija (CC BY-NC 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način odredjen od strane autora ili davaoca licence.

Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

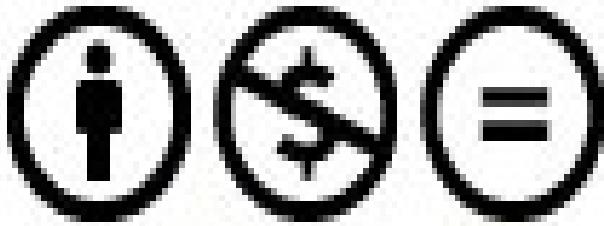


Tipovi licence

Autorstvo-Nekomercijalno-Deliti pod istim uslovima 3.0 Srbija (CC BY-NC-SA 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, i prerade, ako se navede ime autora na način odredjen od strane autora ili davaoca licence i ako se prerada distribuira pod istom ili sličnom licencem.

Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela i prerada.



Tipovi licence

Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0 Srbija (CC BY-NC-ND 3.0)

Dozvoljavate umnožavanje, distribuciju i javno saopštavanje dela, bez promena, preoblikovanja ili upotrebe dela u svom delu, ako se navede ime autora na način odredjen od strane autora ili davaoca licence.

Ova licenca ne dozvoljava komercijalnu upotrebu dela.

U odnosu na sve ostale licence, ovom licencem se ograničava najveći obim prava korišćenja dela.

Otvoreni pristup člancima

Danas je već 10-15% naučnih časopisa u režimu otvorenog pristupa i njihov broj stalno raste, a 90% izdavača dozvoljava da autori preprinte prihvaćene za objavlјivanje u njihovim časopisima postave u digitalne repozitorijume svojih institucija (CERN, Harward University, MiT, Berkeley, Max Planck Institute...) ili međunarodne tematske repozitorijume kao **ArXiv** (matematika, fizika, kvantitativna biologija), **PubMed Central** (biomedicina), **RePEc** (ekonomija), itd.



Copyright for Librarians

 [page](#) [discussion](#) [history](#)

Offline PDF

The PDF file generated for the Copyright for Librarians site includes all pages that are listed in the *Table of Contents* on the [Main Page](#)

Downloading the PDF

The PDF of the Copyright for Librarians course can be found [here](#).

Viewing and Printing the PDF

<http://cyber.law.harvard.edu/copyrightforlibrarians/sites/copyrightforlibrarians/images/cfi.pdf>

The PDF file can be viewed by any PDF viewer (such as [Adobe Acrobat](#), [Evince](#), [GhostScript](#), [Preview](#), etc.).

Once the file is open in a PDF viewer, you can then print it. Please be aware that at the last generation of the PDF, the document was 233 pages in length. We would suggest, if possible, printing the document using a duplex capable printer.

Alternatively, many online print-on-demand businesses (such as [Lulu's PrintOnDemand](#)) may be able to print many copies more efficiently and cost effectively.

Copyright
for
Librarians



Permissions

The course materials prepared by the project are licenced under a Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>). Librarians and the public at large are encouraged to use, distribute, translate, modify, and build upon these materials, provided that they give eIFL and the Berkman Center appropriate credit.

Prevod na srpski

[http://www.westbulnet.com/AmplioCMS2/public/
EnterPublic.cms2?langId=74&request_locale=sr_CS](http://www.westbulnet.com/AmplioCMS2/public/EnterPublic.cms2?langId=74&request_locale=sr_CS)

The screenshot shows a website with a green header bar. On the left, there's a logo featuring three yellow stars above a blue globe with red and yellow curved lines. To the right of the logo is the text "NEW LIBRARY SERVICES AT WESTERN BALKAN UNIVERSITIES". Below the header, the main content area has a white background. On the left, a vertical orange sidebar contains a list of links: "O projektu", "Prikaz Projekta", "Novi bibliotečki servisi", "Univerzitetski repozitorij", "Kontakti", "Izveštaji", "Zapisnici sa sastanaka", "Partneri", "Dogadjaji", "Novosti o projektu", "COBISS3 vesti", "Forum", "Dokumenti", "Publikacije" (which is highlighted with a blue border), and "Servis za bibliotekare". Above this sidebar, the URL "http://www.westbulnet.com/AmplioCMS2/public/EnterPublic.cms2?langId=74&request_locale=sr_CS" is displayed. The main content area includes a breadcrumb navigation "Počnetna » Dokumenti » Publikacije" and a logo for the European Commission TEMPUS. A blue rounded rectangle box on the right lists "Prilozi:" with two PDF files: "Autorska prava za bibliotekare - latinica.pdf" and "Autorska prava za bibliotekare - cirilica.pdf".

Sadržaj kursa

- UVOD
 - MATERIJALI ZA KURS:
 - Modul 1: AUTORSKA PRAVA I JAVNI DOMEN
 - Modul 2: MEĐUNARODNI OKVIR
 - Modul 3: OPSEG AUTORSKIH PRAVA
 - Modul 4: PRAVA, IZUZECI I OGRANIČENJA
 - Modul 5: UPRAVLJANJE PRAVIMA
 - Modul 6: KREATIVNI PRISTUP I ALTERNATIVE
 - Modul 7: SPROVODJENJE
 - Modul 8: TRADICIONALNO ZNANJE
 - Modul 9: AKTIVIZAM
-
- GLOSARY
 - Contributors
 - The Rotisserie
 - for students: Information about the Rotisserie Session
 - for instructors: How to prepare a Rotisserie session

PAUZA!



Izuzeci i ograničenja autorskih prava

Zakoni o autorskim pravima svih zemalja uključuju i izuzetke i ograničenja dejstva zakona i identifikuju aktivnosti koje korisnici mogu preduzimati bez straha da će prekršiti zakon o autorskom pravu.

Izuzeci predviđeni zakonom

- Zaštita osnovnih ljudskih prava korisnika – sloboda izražavanja i pravo na privatnost** (javni govor i citiranje, izveštavanje o tekućim događajima, parodiranje i reprodukovanje za sopstvene nekomercijalne potrebe).
- Industrijska praksa, kompetitivni i komercijalni interesi** (prikazi u štampi, muzejski katalozi, dekompilacija računarskih programa zbog interoperabilnosti).
- Širenje znanja i informacija** (korišćenje u bibliotekama, zaštita i zajedničko korišćenje resursa, tekuće obaveštavanje, obrazovanje za potrebe nastave i istraživanja, pomoć ljudima sa posebnim potrebama, izveštaji državnih ili zakonodavnih organa i religijske potrebe).

Izuzeci i ograničenja autorskih prava

Iako se ovi izuzeci razlikuju od zemlje do zemlje, neki zajednički primeri uključuju:

- kopiranje za ličnu upotrebu,
- navođenje kratkih delova pisanih dela za potrebe kritike,
- fotokopiranje u bibliotekama za potrebe arhiviranja i konvertovanje dela u formate dostupne osobama sa hendikepom.

Značaj izuzetaka

Bez postojanja ovih izuzetaka i ograničenja nosioci autorskih prava bi imali absolutni monopol na korišćenje svih materijala, za svako javno korišćenje nekog dela trebalo bi platiti ili tražiti dozvolu autora i rad biblioteka bio bi potpuno onemogućen.

Postoje stalni pokušaji da se ovi izuzeci i ograničenja izigraju i ograniče i bibliotekari, posebno u razvijenim zemljama, stalno moraju da se bore protiv toga.

Svetski pregled izuzetaka

Za potpuni pregled izuzetaka i ograničenja za biblioteke iz 128 zemalja treba konsultovati studiju koju je napisao Kenneth Crews - [Study on Copyright Limitations and Exceptions for Libraries and Archives.](#)

Studija se nalazi u otvorenom pristupu na engleskom, francuskom i španskom jeziku na adresi:

http://www.wipo.int/meetings/en/doc_data/ils.jsp?doc_id=109192/

Obavezne dozvole - licence

Većina zemalja ima sistem obaveznog licenciranja za neke tipove dela.

Prema sistemu obaveznog licenciranja, nosioci autorskih prava su dužni da dozvole neke oblike korišćenja svojih dela sve dok korisnici plaćaju naknadu, koju su odredile vladine agencije ili sudovi tih zemalja.

Sistem dozvola za korišćenje dela

Ako korisnik želi da se posluži autorskim delom na način koji nije predviđen zakonskim izuzecima i ograničenjima, mora da dobije dozvolu od nosioca autorskog prava kojom mu se odobrava da koristi sadržaj na određeni način.

Nosilac autorskog prava može da traži nadoknadu za to korišćenje ili može da ga dozvoli besplatno.

Dozvola mora biti posebna za svako delo i data napismeno kako bi se izbegle zabune.

Kolektivna zaštita autorskih prava

Mnoge zemlje imaju organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih i srodnih prava koje vrše funkciju agenta za veliki broj nosilaca autorskih prava.

Takve organizacije sada obavljaju administraciju oko dozvola koje se odnose na veoma raznovrsne načine korišćenja zaštićenih materijala.

Organizacije koje pomažu nekomercijalnu zaštitu autorskih prava

Niz organizacija ohrabruje i pomaže onim nosiocima autorskih prava koji su voljni da prepuste neka od svojih prava besplatno.

Najpoznatije su Creative Commons - <http://creativecommons.org/> i Free Software Foundation - <http://www.fsf.org/>, ali nove se stalno pojavljuju.

One obezbeđuju gotove pravno zasnovane tekstove licenci koje autori mogu koristiti za zaštitu svojih dela od zloupotrebe, tako što tekst licence jasno daje na znanje korisnicima šta je dozvoljeno a šta ne.

Međunarodni aspekt

Autorska prava se regulišu nacionalnim zakonima.

Svaka zemlja u svetu ima sopstveni niz zakona o autorskim pravima.

Fleksibilnost koju većina zemalja uživa u prilagođavanju i uvođenju sopstvenih zakona je ograničena nizom međunarodnih ugovora, koji važe samo za zemlje potpisnice.

Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS)

Multilateralni sporazumi sadrže osnovne odredbe koje ograničavaju slobodu svake zemlje potpisnice u oblikovanju sopstvenih zakona o autorskim i srodnim pravima.

TRIPS je međunarodni sporazum kojim upravlja Svetska trgovinska organizacija. Svetska trgovinska organizacija ima 153 članice i 30 zemalja – posmatrača, među kojima je i Srbija.

Trostepeni test

Trostepeni test je prvi put kreiran 1967. prilikom revizije Bernske konvencije.

"Biće stvar zakonodavstva u zemljama zajednice da dozvole reprodukovanje takvih dela

[a] u određenim specijalnim slučajevima, uz obavezu da

[b] takvo reprodukovanje nije u suprotnosti sa normalnom eksploatacijom dela i

[c] ne oštećuje neopravdano legitimne interese autora."

EU i STO

Srbija je za sada u relativno povoljnoj poziciji jer je potpisnica Bernske konvencije, ali ne i članica Svetske trgovinske organizacije i EU, te ograničenja i kaznene odredbe predviđene TRIPS sporazumom i direktivama EU za nju nisu obavezujuće.

EU i STO

U najnovijem Zakonu o autorskom i srodnim pravima Srbije iz 2009. odredbe su usaglašene sa TRIPS sporazumom, ali je primena nekih odredbi (o pravu kablovskog reemitovanja) odložena do ulaska Srbije u Evropsku Uniju.

Prava koja se tiču biblioteka i korisnika nisu smanjena.

“Želim da napravim kolekciju materijala za kurs koji držim studentima. Koji materijal smem da uključim?”

- Da li je neki od materijala u javnom domenu?
- Da li je neki od materijala licenciran Creative Commons licencom ili nekom sličnom koja dozvoljava njihovo slobodno korišćenje?
- Da li je nešto od preostalih materijala oslobođeno ograničenja korišćenja na osnovu zakonskih izuzetaka koji su navedeni u nacionalnom zakonu o autorskim pravima?
- Da li biblioteka tog univerziteta već poseduje licencu za korišćenje tog materijala na način koji profesor želi?

Kako proveriti politiku izdavača?

<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>



[RoMEO Home](#) | [Search RoMEO](#) | [Browse RoMEO Publishers](#) | [Suggest a Publisher](#)

... opening access to research

[Home](#) | [Guidance](#) | [Repositories](#) | [Projects](#) | [Links](#) | [About](#) | [Contacts](#)

Publisher copyright policies & self-archiving

[English](#) | [Português](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

Search

Search [Journal titles or ISSNs](#) [Publisher names](#)

for

find contains starts with Exact phrase only ISSN

Show open access mandate compliance in results for:

No funders

Browse

- [All publishers](#)
- [Green publishers](#)
- [Blue publishers](#)
- [Yellow publishers](#)
- [White publishers](#)

[What the colours mean.](#)

RoMEO News

- [Latest Updates to RoMEO](#)
- [FAQ](#)
- [SHERPA/RoMEO announces its 900th Publisher](#) - 21-January-2011
- [New SHERPA/RoMEO Journals Database](#) - 29-October-2010
- [Portuguese Version of RoMEO Released](#) - 22-October-2010
- [Major Upgrade to RoMEO released](#) - 22-Oct-2009
- For further RoMEO News see our [Blog](#) and [Twitter](#)

[RSS1 Feed](#)

Recently Added Publishers

- [University of Pittsburgh, University Library System](#) - 18-Mar-2011
- [Universidade de Lisboa, Centro de Estudos Anglísticos](#) - 17-Mar-2011
- [Unidade de Investigação e Desenvolvimento em Enfermagem \(U&DE\)](#) - 17-Mar-2011
- [Universidade do Minho, Instituto de Educação, Centro de Investigação em Educação](#) - 17-Mar-2011
- [Ministério da Saúde, Instituto da Droga e da Toxicodependência, IP](#) - 17-Mar-2011

Special RoMEO Pages

- [Publishers Allowing use of their PDFs in Repositories](#)
- [Publishers with Paid Options for Open Access](#)

Pretraga po naslovu časopisa

**SHERPA
RoMEO**

[RoMEO Home](#) | [Search RoMEO](#) | [Browse RoMEO Publishers](#) | [Suggest a Publisher](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's mandate.

Search

Search **Journal titles or ISSNs** **Publisher names**
for
find **contains** **starts with** **Exact phrase only** **ISSN**

Show open access mandate compliance in results for:

Browse

- [All publishers](#)
- [Green publishers](#)
- [Blue publishers](#)
- [Yellow publishers](#)
- [White publishers](#)

[What the colours mean.](#)

Pretraga po naslovu časopisa



[RoMEO Home](#) | [Search RoMEO](#) | [Browse RoMEO Publishers](#) | [Suggest a Publisher](#)

...opening access to research

[Home](#) | [Guidance](#) | [Repositories](#) | [Projects](#) | [Links](#) | [About](#) | [Contacts](#)

Publisher copyright policies & self-archiving

[English](#) | [Português](#)

One journal found when searched for 0012-9658:

Journal: **Ecology -New York-** (ISSN: 0012-9658)

Publisher: **Ecological Society of America**

This summary is for the publisher's default policies and changes or exceptions can often be negotiated by authors.

All information is correct to the best of our knowledge but should not be relied upon for legal advice.

Publisher:	Ecological Society of America
Author's Pre-print:	✓ author can archive pre-print (ie pre-refereeing)
Author's Post-print:	✓ author can archive post-print (ie final draft post-refereeing)
Publisher's Version/PDF:	— archiving status unknown
General Conditions:	<ul style="list-style-type: none">• Publisher copyright and source must be acknowledged (first page must state "Copyright by the Ecological Society of America," along with the full citation)• On author or institutional server
Mandated OA:	Compliance data is available for 2 funders
Copyright:	Policy
RoMEO:	This is a RoMEO green publisher
Updated:	09-Oct-2008. Suggest an update for this record

Pretraga po izdavaču

SHERPA/RoMEO - Search - Publisher copyright policies & self-archiving - Windows Internet Explorer
http://www.sherpa.ac.uk/romeo/search.php

File Edit View Favorites Tools Help
Favorites SHERPA/RoMEO - Search - Publisher copyright policies...

SHERPA
RoMEO

...opening access to research
Home | Guidance | Repositories | Projects | Links | About | Contacts
Publisher copyright policies & self-archiving
English | Português

RoMEO Home | Search RoMEO | Browse RoMEO Publishers | Suggest a Publisher

4 publishers found when searched for **springer**:

Key: ✓ Can archive ✓ Archiving with restrictions ✘ Cannot archive ? Unclear policy — No information \$ Fee for publisher's version

Important: Check the full record for your publisher, because archiving may be subject to restrictions or conditions.

Publisher (linked to the full RoMEO details)	RoMEO Colour	Author's Pre-print	Author's Post-print	Publisher's Version/PDF	Paid OA Option
Humana Press (Springer Imprint)	Green	✓	✓	✗	\$
Kluwer (now part of Springer)	Green	✓	✓	✗	\$
Springer Verlag (Germany)	Green	✓	✓	✗	\$
SpringerOpen	Blue	?	✓	—	—

Search again?

Search Journal titles or ISSNs Publisher names
for
find Any All keywords Exact phrase only
Show open access mandate compliance in results for:

RoMEO Colour Archiving policy

Green	Can archive pre-print and post-print or publisher's version/PDF
Blue	Can archive post-print (ie final draft post-refereeing) or publisher's version/PDF
Yellow	Can archive pre-print (ie pre-refereeing)
White	Archiving not formally supported

[More on colours and restrictions](#)

or [View all publishers](#)

© 2006-2011, University of Nottingham [Contact us](#)

Internet 100% 12:13 PM
start Inbox - Outlook Express Microsoft PowerPoint ... SHERPA/RoMEO - Se... Document1 - Microsoft... EN

Postavljanje materijala zaštićenog zakonom o autorskim pravima na bibliotečke računare

Biblioteke omogućavaju korišćenje materijala na svojim računarima ili vebsajtovima.

Ako su ti materijali pod zaštitom zakona o autorskim pravima i ako biblioteka propusti da traži dozvolu za njihovo prikazivanje, to može biti predmet razmatranja odgovornosti biblioteke.

Odgovornost biblioteka

Mnoge zemlje su učinile takozvane “sigurnosne” izuzetke da bi ograničile odgovornost provajdera online servisa.

Univerziteti i biblioteke mogu biti smatrani takvim provajderima i oni su zaštićeni od odgovornosti, sve dok se drže procedura koje su uspostavljene u zakonima svake zemlje o obavezi uklanjanja materijala ako to nosilac autorskog prava od njih zatraži.

Međubibliotečka pozajmica

Zakoni o autorskim pravima nekih zemalja sadrže izuzetke za međubibliotečku pozajmicu, koji omogućuju bibliotekama da kopiraju radove za potrebe pozajmice korisnicima drugih biblioteka.

Ponekad zakonski izuzeci za međubibliotečku pozajmicu predviđaju da biblioteka plati naknadu za licenciranje kako bi načinila kopiju, a iznos naknade obično određuje vlada ili autorska agencija.

Digitalizacija

Digitalizacija u bibliotekama postavila je pred bibliotekare mnoge dileme o tome šta je dozvoljeno a šta ne.

Digitalizacija za potrebe online studija koja podrazumeva umnožavanje za više korisnika, ukoliko nije eksplicitno predviđena u nacionalnom zakonu, podrazumeva da se mora tražiti dozvola nosioca autorskih prava.

Nepublikovani dokumenti su takođe zaštićeni zakonom o autorskim pravima i njihovo umnožavanje i digitalizovanje bez dozvole predstavlja kršenje zakona.

Digitalizacija

Dozvoljeno je bez prethodne dozvole postaviti hiperlinkove na materijal dostupan na internetu samo za glavne stranice, a za linkovani materijal se mora tražiti dozvola.

Novine kao celina i svi članci i fotografije objavljeni u njima zaštićeni su zakonom o autorskim pravima, pa se ne mogu digitalizovati i postaviti na sajt biblioteka bez dozvole.

Bez dozvole se može digitalizovati samo materijal za koji su autorska prava istekla.

UNIVERZITET U BEOGRADU

NAČIN UPRAVLJANJA INTELEKTUALNOM SVOJINOM

- VI. Šta nije obuhvaćeno ovim pravilnikom:
- (1) Univerzitet neće zahtevati da bude nosilac autorskih prava kod:
- (a) umetničkih dela koja nisu napred navedena: knjige, članci, drame, tekstovi, zabeleženi rezultati, odnosno predavanja, osim onih dela koja su posebno naručena od strane Univerziteta;
- (b) audio ili vizuelna pomoćna sredstva za izvođenje predavanja;
- (c) studentske teze, vežbe i odgovori na testove i ispitivanja, osim ako oni sadrže prava intelektualne svojine zahtevane od Univerziteta u skladu sa odredbama napred navedenim;
- (d) dela u vezi računara, osim onih napred navedenih.

Univerzitetski repozitorij

Da bi se delo uključilo u digitalni repozitorij univerziteta, mora da postoji potpisana dozvola autora koju trajno treba da čuva biblioteka, odnosno institucija koja njime upravlja.

Jedino dela za koja su autorska prava istekla ili ne postoje (javno dobro) mogu se uključiti u repozitorij bez prateće licence.

Treba preporučivati otvoreni pristup i CC licence, u skladu sa potrebom da produkcija univerziteta bude svima dostupna i sam univerzitet vidljiviji na internetu.

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

Član 40.

(1) U slučaju davanja na poslugu primeraka autorskih dela, izuzev računarskih programa, od strane lica čija je to registrovana delatnost, autor ima pravo na naknadu od tih lica.

(2) Odredba stava 1. ovog člana ne primenjuje se prilikom davanja na poslugu:

- 1) bibliotečkog materijala u javnim bibliotekama;**
- 2) građevina;
- 3) primeraka dela primenjenih umetnosti, odnosno industrijskog dizajna.

(3) Pravo iz stava 1. ovog člana može se ostvariti samo preko organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava.

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

5. Ograničenja autorskog prava, 5.1. Zajednička odredba

Član 41

- U slučajevima iskorišćavanja autorskog dela na osnovu odredaba ovog zakona o ograničenju autorskog prava, moraju se navesti ime autora dela i izvor iz koga je delo preuzeto (izdavač dela, godina i mesto izdanja, časopis, novina, televizijska ili radio stanica gde je delo, odnosno odlomak dela izvorno objavljen ili neposredno preuzet i sl.).**
- U svakom konkretnom slučaju, obim ograničenja isključivih prava ne sme biti u suprotnosti sa normalnim iskorišćavanjem dela niti sme nerazumno vređati legitimne interese autora.**

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

5.2. Suspenzija isključivih prava i prava na naknadu

Član 42

Bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade objavljeno autorsko delo može se:

- umnožavati i javno saopštavati radi sprovodenja postupka pred sudskim ili drugim državnim organima.**

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

Član 43

- **U okviru izveštavanja javnosti putem štampe, radija i televizije o tekućim događajima, dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožavanje primeraka dela, kao i vršenje svih drugih oblika javnog saopštavanja dela, pod sledećim uslovima:**
 - 1) da je delo objavljen;
 - 2) da se delo pojavljuje kao sastavni deo tekućeg događaja o kome se javnost izveštava;
 - 3) da se umnožavanje primeraka dela, kao i drugi oblici javnog saopštavanja dela vrše samo u onom obimu koji odgovara svrsi i načinu izveštavanja o tekućem događaju.

Ako su predmet izveštavanja govor, odnosno beseda ili drugo delo iste prirode, dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade delo u celini umnožiti i javno saopštiti.

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

Član 44

- **Dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožavanje kratkih odlomaka objavljenih dela za nekomercijalne svrhe nastave, ispita ili naučnog istraživanja.**

Član 45

- **Dozvoljeno je bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožavanje dela od strane javnih biblioteka, obrazovnih ustanova, muzeja i arhiva, samo za sopstvene arhivske i nekomercijalne svrhe.**

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

Član 46

- **Dozvoljeno je fizičkom licu da bez dozvole autora i bez plaćanja autorske naknade umnožava primerke objavljenog dela za lične nekomercijalne potrebe, čime nije isključena primena člana 208. stav 1. tač. 4. i 5. ovog zakona.**
- **Umnoženi primerci dela iz stava 1. ovog člana ne smeju se stavljati u promet niti koristiti za bilo koji drugi oblik javnog saopštavanja dela.**

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

Član 208

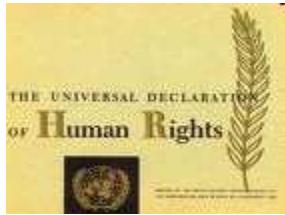
Pored slučajeva predviđenih odredbom člana 204. ovog zakona, povredu prava predstavlja i:

- 1) iskorišćavanje bilo kog predmeta zaštite uz upotrebu neovlašćeno umnoženih primeraka tog predmeta zaštite, odnosno na osnovu neovlašćene emisije;**
- 2) držanje u komercijalne svrhe primeraka autorskog dela ili predmeta srodnog prava, ako držalac zna ili ima osnova da zna da je reč o neovlašćeno proizvedenom primerku;**

Zakon o autorskim i srodnim pravima

(“Sl. Glasnik RS, br. 104/2009)

- 3) proizvodnja, uvoz, stavljanje u promet, prodaja, davanje u zakup, reklamiranje u cilju prodaje, ili davanja u zakup ili držanje u komercijalne svrhe uređaja koji su prevashodno konstruisani, proizvedeni ili prilagođeni da omoguće ili olakšaju zaobilaženje bilo koje tehnološke mere, i koji nemaju drugu značajniju svrhu osim navedene;
- 4) zaobilaženje bilo koje tehnološke mere ili pružanje ili reklamiranje usluge kojom se to omogućava ili olakšava;
- 5) **uklanjanje ili izmena elektronske informacije o pravima, ili stavljanje u promet, uvoz, emitovanje ili na drugi način javno saopštavanje autorskog dela ili predmeta srodnopravne zaštite sa kojeg je elektronska informacija o pravima neovlašćeno uklonjena ili izmenjena, a da pri tom počinilac zna ili ima osnova da zna da time podstiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povredu autorskog prava ili srodnog prava.**



Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima



Član 19.

Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, što obuhvata i pravo da ne bude uznemiravan zbog svog mišljenja, kao i pravo da traži, prima i širi obaveštenja i ideje bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.

Mi bibliotekari u zemljama u razvoju i tranziciji treba da se borimo za univerzalna ljudska prava na informaciju i zaštitu prava naših korisnika, jer su drugi nosioci autorskih prava mnogo bolje zaštićeni.



Zaključak

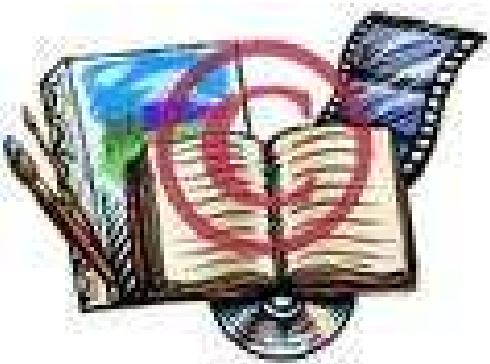


Zakon o autorskim pravima u Srbiji je mnogo povoljniji za biblioteke i njihove korisnike nego što su zakoni u svetu, i on ima primat nad njima sve dok Srbija ne postane članica EU.

Bibliotekari moraju da se pripreme za vreme kada će ova kompleksna problematika oko pribavljanja licenci postati deo njihovog redovnog posla, posebno kad uspostave repozitorije.

Zato smo preveli priručnik koji je pod CC licencom, mi ćemo informisati korisnike, a pravnici sa univerziteta će rešavati sporove.





PITANJA?

stela@unilib.bg.ac.rs

